

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
060107

PROTOKOLL
2019-03-14
2019-04-05 och
2019-05-29
Föredragning i
Stockholm

Aktbilaga 8
Mål nr F 311-19

RÄTTEN

Hovrättsrådet Fredrik Ludwigs, tekniska rådet Karina Liljeroos (deltar ej i beslutet om prövningstillstånd), hovrättsrådet Li Brismo och tf. hovrättsassessorn Annika Grönlund, referent

FÖREDRAGANDE OCH PROTOKOLLFÖRARE

Föredraganden Julia Nyberg

PARTER

Klagande

1. L.L.

2. S.L.

3. K.O.Ö.

a

Ombud för 1-3: L.L.

SAKEN

Jävsinvändning; nu fråga om prövningstillstånd m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Nacka tingsrätts, mark- och miljödomstolen, beslut 2018-12-04 i mål nr F 2932-18

Målet föredras varvid följande antecknas.

L.L., S.L. och K.O.Ö. (klagandena) har överklagat en lantmäteriförrättning om en gemensamhetsanläggning för en väg och framställde under handläggningen i mark- och miljödomstolen en jävsinvändning mot ett i

Dok.Id 1486359

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–16:30
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

handläggningen deltagande tekniskt råd. Sedan domstolen avslagit jävsinvändningen har klagandena överklagat beslutet till Mark- och miljööverdomstolen.

Till stöd för sin jävsinvändning har klagandena i huvudsak anfört följande. I målet i mark- och miljödomstolen gör de bl.a. gällande att de schablonvärden som används i den s.k. tonkilometermetoden för bestämmande av andelstal i vägar (gemensamhetsanläggningar) är felaktiga och missvisande. Detta eftersom tonkilometermetoden bygger på felaktiga riktlinjer och antaganden samt felaktigt underlag och data. Detta leder till en kostnadsfördelning som missgynnar fritidshusägare i förhållande till skogsägare. Samma invändningar mot tonkilometermetoden och tillhörande schablonvärden framfördes av dem i ett annat mål om bestämmande av andelstal i en annan närliggande gemensamhetsanläggning (också det en väg) och den bevisning som då åberopades är tillsammans med viss ny bevisning åberopad också i det nu aktuella målet. Det tekniska råd som jävsinvändningen gäller deltog i avgörandet av det tidigare målet. I domskälen till det tidigare avgörandet uttalas att: *”Lantmäteriet har i förrättningen använt de rekommendationer som framgår av tonkilometermetoden för att besluta om andelstalen. Som ovan anförts är metoden beprövad vid förrättningar och domstolsprövningar. Dessa rekommendationer bör huvudsakligen följas om inte särskilda skäl föranleder annat och domstolen finner inte skäl att ifrågasätta själva schablonernas relevans. Metoden har visat sig fungera bra och har stor acceptans hos delägarna.”* Genom att det tekniska rådet i det tidigare målet fattat beslut i sakfrågorna är han jävig i det nu aktuella målet.

Mark- och miljööverdomstolen fattar följande

BESLUT (att meddelas 2019-06-14)

1. Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd.
2. Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Skälen för besluten

Prövningstillstånd

Mark- och miljööverdomstolen har gått igenom målet och kommit fram till att det finns skäl att ge prövningstillstånd i detta fall.

Frågan om jäv

Mark- och miljööverdomstolen instämmer i mark- och miljödomstolens bedömning att det inte föreligger jäv enligt 4 kap. 13 § punkterna 1 och 7 rättegångsbalken.

Som mark- och miljödomstolen anfört kan jäv enligt 4 kap. 13 § punkten 10 rättegångsbalken föreligga om en domare i tidigare avgöranden tagit ställning till en sakfråga som är stridig även i det senare målet (jfr t.ex. NJA 1998 s. 228 och NJA 2008 s. 893). I 2008 års fall uttalade Högsta domstolen bl.a. följande: ”Europadomstolen har vidare gett uttryck för att legitimt tvivel om opartiskhet kan föreligga om domstolen i tidigare avgöranden fällt uttalanden som kan uppfattas som ställningstaganden i en senare uppkommen sakfråga (jfr bl.a. D.s i SvJT 2002 s. 835 och i SvJT 2004 s. 597)”.

Det tidigare avgörandet och det nu aktuella målet rör båda, som klagandena anför, tillämpningen av tonkilometermetoden och tillförlitligheten av densamma. Den bevisning som åberopades i det tidigare målet görs gällande även nu. Det nu aktuella målet rör en annan gemensamhetsanläggning än det tidigare målet.

Det kan först noteras att uttalandet i den tidigare domen om att de rekommendationer som framgår av tonkilometermetoden för att bestämma andelstalen ”huvudsakligen bör följas om inte särskilda skäl föranleder annat” får anses vara en redogörelse för Mark- och miljööverdomstolens praxis (se bl.a. Mark- och miljööverdomstolens domar den 14 februari 2017 i mål nr F 2344-16, den 30 april 2015 i mål nr F 9829-14 och den 13 januari 2014 i mål nr F 5533-13).

Tonkilometermetoden är en i praxis skapad metod, som reviderats med anledning av samhällsutvecklingen, för att bestämma andelstal för deltagande i gemensamhetsanläggning avseende t.ex. en väg. Den används vid tillämpningen av 15 § anläggningslagen (1973:1149). Enligt paragrafen ska grunderna för fördelning av kostnader för gemensamhetsanläggningens utförande fastställas vid förrättningen och andelstal bestämmas efter vad som är skäligt för utförande främst med hänsyn till fastighetens nytta av anläggningen och för drift främst med hänsyn till den omfattning i vilken fastigheten beräknas använda anläggningen. Enligt tonkilometermetoden bestäms andelstalet för drift och underhåll av väg som en produkt av trafikmängden från fastigheten och utnyttjad väglängd. För vissa vanliga typer av fastigheter, såsom fritids- och permanentboende samt skogsfastigheter, finns schablonvärden som tillämpas generellt. I de fall schablonvärden inte finns, görs beräkningar med hjälp av uppgifter som inhämtas i det enskilda fallet.

Frågan om tonkilometermetodens tillförlitlighet vid bestämmande av andelstal är en fråga som det i och för sig får anses vara möjligt att föra bevisning om. Frågan kan därmed enligt Mark- och miljööverdomstolen snarare anses ha karaktären av en sakfråga (bevisfråga) än en rättsfråga. Metoden kan dock också ses som en utfyllande reglering eller erfarenhetssats i förhållande till 15 § anläggningslagen. Sådana utfyllande metoder är inte ovanliga när det gäller att bestämma vad som är skäligt i fråga om kostnader eller ersättning för olika situationer inom fastighetsrätten, exempelvis finns olika metoder för att bestämma ersättning vid intrång i fastighet eller avgäld i tomträttsmål. Beroende på hur parterna framför sin talan får domare regelbundet ta ställning till tillförlitligheten i och tillämpbarheten av sådana metoder i förhållande till omständigheterna i det enskilda fallet. Det kan innebära att ingående värden eller utfall ibland får jämkas eller korrigeras beroende på omständigheterna. Det kan också bli nödvändigt att välja mellan olika metoder för att beräkna och bedöma vad som kan anses vara skäligt. Uttalanden i ett avgörande om tillförlitligheten eller tillämpbarheten av sådana metoder får mot den bakgrunden i regel inte anses kunna leda till hinder för en domare att på grund av jäv handlägga ett senare mål där tillförlitligheten av en metod ånyo ifrågasätts, förutsatt att domaren är beredd att ompröva sin åsikt för det fall det enskilda målet ger anledning till det. I sammanhanget kan nämnas rättsfallet NJA 2010 s. 274 där Högsta domstolen uttalade bl.a. följande:

”En domare har inför rättegången självfallet ofta en åsikt om en rättsfråga som aktualiseras i målet. Detta medför inte att han är partisk, om han är beredd att följa sin övertygelse oberoende av vem som gynnas av tillämpningen. För att domaren dessutom ska vara oberoende måste han vara beredd att utan sidoblickar ompröva sin åsikt, ifall målet föranleder detta.”

Mark- och miljööverdomstolen anser mot ovanstående bakgrund inte att de uttalanden som gjordes i den tidigare domen är så kategoriska i fråga om tonkilometermetodens tillförlitlighet eller tillämpbarhet att det kan anses föreligga ett legitimt tvivel om det tekniska rådets opartiskhet i det nu aktuella målet. Mark- och miljööverdomstolen instämmer alltså i mark- och miljödomstolens beslut att det inte föreligger jäv.

Beslutet får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

Julia Nyberg
Protokollet uppvisat/